

Juryrapport Anna Blaman Prijs 2016

Juryleden: Duco Hoogland (voorzitter), Erik Brus, Sanneke van Hassel, Shantie Singh (secretaris), Silvana Sodde

Het kiezen van een laureaat voor de Anna Blaman Prijs 2016 is geen eenvoudige taak in een schrijverslandschap zo divers als dat van Rotterdam. Met jonge schrijvers waarvan de eerste pennenvruchten tonen dat ons literair nog veel moois te wachten staat. Met ervaren romanciers die ons doen realiseren dat Rotterdam op het gebied van de letteren, naast jeugdig en vol potentie, volwassen is geworden. De jury las, luisterde en discussieerde over de auteurs die boven het maaiveld uitsteken. En in alle drukte was het de zwijgende dichter die de jury wist te overtuigen.

Hans Sleutelaar, natuurlijk. Een laureaat die je bijna zou vergeten, omdat je ervan uitgaat dat hij de prijs allang een keer gewonnen moet hebben.

Het leven van dichter en schrijver Hans Sleutelaar leest als een roman, getuige dit citaat uit een interview in *NRC Handelsblad*: “Hans Sleutelaar werd vijf jaar vóór de oorlog geboren. ‘Stuur maar geen kaarten,’ zei zijn grootmoeder, ‘hij redt het toch niet.’ Hij lag in het ziekenhuis aan de Henegouwerlaan, couveusekindje.”

Sleutelaar groeit op in Rotterdam. Poëzie en literatuur vormen al snel een belangrijk onderdeel van zijn denkwereld. Met een eigen club, ook bekend als de legendarische Bende van Vier, wordt hij zeer invloedrijk in de literaire scene tussen 1957 en 1966. Samen met de dichters Cor Vaandrager, Hans Verhagen en Armando vormt hij de redactie van het literaire blad *gard sivist* en opvolger *De Nieuwe Stijl*. Het redactiesecretariaat van *gard sivist* was jarenlang gevestigd bij Sleutelaars ouderlijk huis aan de Essenburgsingel.

Een periode vol beweging volgt. Eerst in eigen land. Sleutelaar vertrekt voor zijn werk als journalist naar Amsterdam. Verdere bestemmingen lonken. Na zijn pensionering verhuist hij met zijn vrouw naar Normandië en later naar Thailand. Door ziekte van zijn vrouw keert hij terug naar Rotterdam. Zij overlijdt daar in 2014.

In een interview zegt Sleutelaar na zijn terugkomst: “Ik spreek de taal van de mensen hier. Ik heb nog nooit een misverstand gehad met iemand. Rotterdammers zijn duidelijk.” Naar eigen zeggen heeft Rotterdam hem gevormd, als mens en als dichter. Wat het werk van Sleutelaar bovenal kenmerkt is dan ook de vertrouwdheid met Rotterdam.

In 1979 verschijnt de poëziebundel *Schaars licht*. Vijfentwintig jaar later volgt *Vermiste stad*, wat te beschouwen is als een ode aan Rotterdam. In 2015 verrast Sleutelaar met de verzamelbundel *Wolft ihr die totale Poesie?*, een door hemzelf gemaakte strenge keuze uit al zijn gedichten. Het iconische eenregelige gedicht waardoor niemand in 1966 meer om Sleutelaar heen kon, zet hij in als titel. Zoals Sleutelaar zegt hierover: “Het onderwerp van het gedicht laat zich niet verwoorden. Het is het leven zelf. Er is een zwijgende dichter aan het woord. Hij is een naamloze. Hij kan iedereen zijn.”

Bij Sleutelaar staat kwaliteit boven kwantiteit. In zijn twee dichtbundels staat geen woord te veel. Alles is puur, raak en opvallend toegankelijk geschreven. Zijn gedichten zijn duidelijk te verbinden met een bepaalde plaats en tijd, maar zijn tegelijkertijd wonderlijk tijdloos. Begin 2016 verschijnt het boek

Sleutelaar worden waarin herinneringen van Sleutelaar zelf en anderen aan Sleutelaar zijn verzameld. Over zijn bescheiden oeuvre schrijft hij hierin: “De weinige gedichten die ik heb geschreven, zijn zonder uitzondering bij ingeving ontstaan. Blijft de inspiratie weg, dan doe ik er het zwijgen toe. Dit is mijn manier van werken.”

Sleutelaars teksten voelen als een ontwapenende tour door Rotterdam. Het humeur van de stad is voelbaar. Zijn werk zet aan tot nadenken over de stad. Hij geeft woorden en ritme aan wat normaal niet gezien of gehoord wordt, vangt de schoonheid van het rauwe en alledaagse. Zijn werk is doordrenkt van aandacht, zorg en liefde.

Sleutelaar brengt het Rotterdams verleden literair tot leven door herinneringen zorgvuldig te isoleren en te koesteren. Door treffende zinnen verbindt hij dit verleden met het nu: “Het naoorlogse Rotterdam is een stad zonder verleden. De Rotterdamse mens koestert geen herinneringen, maar verwachtingen. De zuigkracht van de toekomst maakt alles en iedereen aan haar ondergeschikt.”

Zijn werk is ondanks een over decennia opgebouwd oeuvre, nog hedendaags en zal ook de jonge lezers aanspreken. De jury voorziet vele literaire ontdekkingstochten de komende tijd in klaslokalen, in metro’s en op zolderkamers. Mogelijk zelfs jongeren die na deze kennismaking door de stad trekken om op de muren met een spuitbus hun diepste wens te uiten: ‘Sleutelaar worden’, net zoals de jonge schrijvers Martin Bril en Dirk van Weelden ooit in Groningen deden.

Hoewel Rotterdam als een rode draad door het werk van Sleutelaar loopt, is het niet daartoe te beperken. Integendeel, Sleutelaar (be)schrijft alles. In de bundel *Sleutelaar worden* staan ook stukken van hem over kunststroming Nul, journalistiek en collega-auteurs. Naast dichter en schrijver, werkte hij lang als copywriter en journalist. Ook op de achtergrond was hij van grote betekenis. Als redacteur heeft hij in dienst gestaan van vele anderen: Vaandrager, Johnny van Doorn, Jan Cremer, Hans Verhagen. Enige opschudding is hem ook niet vreemd. Zo was zijn werk met Armando, *De SS’ers – Nederlandse vrijwilligers in de Tweede Wereldoorlog* (1967), controversieel. Dit boek bevat portretten van acht Nederlandse SS-vrijwilligers en hun beweegredenen.

Hans Sleutelaar deelt in zijn werk scherp geformuleerde opvattingen over het dichterschap. Dichterschap beperkt zich niet door een bepaalde omgang met woorden maar ook door een levenshouding. In *Sleutelaar worden* beschrijft hij hoe “je door een daad van dichterlijke willekeur kunt ontsnappen aan de alledaagse bekrompenheid van het leven”: “Talloos zijn de dichters zonder oeuvre. Altijd en overal weten mensen de omstandigheden het hoofd te bieden door zich er in stilte, woordenloos, boven te plaatsen.”

De Anna Blaman Prijs 2016 is een aanmoedigingsprijs en ook hier vindt de jury aansluiting bij de tachtigjarige Sleutelaar: ondanks zijn leeftijd is hij nog altijd aan het werk te vinden in de stad. Net als veel jonge zpp-ers zit Sleutelaar graag in hippe koffiezaken en is zeer geïnteresseerd in het moderne Rotterdam en de hedendaagse cultuur. Hij is zeker nog niet uitgeschreven.

Graag bekronen we hem met de Anna Blaman Prijs 2016. Een tachtigjarige Rotterdammer van wie zowel zijn werk als zijn levenshouding een ode zijn aan de stad van nu. In zijn eigen woorden, in een van zijn Rotterdamse kwatrijnen, ‘Dageraad’: *De dag maakt alle dingen nieuw, / en heel dit onophoudelijke heden / behoort de stad toe aan het ogenblik. / Daar wordt het eeuwig nu beleden.*